

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Україна в умовах
реформування правової системи:
сучасні реалії та міжнародний досвід»

Том II

5-6 квітня 2019 року

•2019•

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ

**IV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Україна в умовах реформування правової
системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»**

Тези наукових доповідей

Том II

(5–6 квітня 2019 року)

**Тернопіль
2019**

Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 5–6 квітня 2019 р. Тернопіль: Економічна думка. 2019. Т. 2. 228 с.

ISBN 978-966-654-529-2

До збірника увійшли тези наукових доповідей з проблематики, порушеної на конференції. Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам, викладачів вищої освіти та наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам юридичного та соціально-гуманітарного спрямування, юристам, адвокатам, правознавцям, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавлять актуальні проблеми верховенства.

Рецензента може не поділяти точку зору авторів публікацій. Відповідальність за зміст, точність цитувань, якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку. Тексти друкуються в авторській редакції.

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

© колектив авторів, 2019
© ТНЕУ, 2019

ЗМІСТ

ПЛАТФОРМА 3

ПРИВАТНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Авасово З. І. МЕДИАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ МЕТОД ВИРІШЕННЯ СПОРІВ: ОСНОВНІ ДІЇ ТА ПРИНЦИПИ.....	12
Вегверт А. LITIGATION AND CROSS EXAMINATION.....	15
Вугринь – Бояк Н. С. ДНІПЕРСЬКИЙ ДОГОВІР ЯК РІЗНОВИД ДОГОВОРУ КУПЛІВЛ-ПРОДАЖУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ.....	19
Гнатів О. Б. ЖИТТЮ ЯК ОБ'ЄКТ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ.....	22
Грабовська Г. М. ІНСТИТУТ ОПІКИ І ПІКЛУВАННЯ НАД ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ.....	24
Зигрій О. В. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: НАСЛІДКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ.....	26
Калаур І. Р., Зайцева-Калаур І. В. ДО ПИТАННЯ ПРО НЕДІСНІСТЬ ШЛЮБУ.....	29
Ковалишин О. Р. ПРИРОДА ПРАВОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ.....	32
Лукашевич-Крутник І. С. ПРАВО ПАСАЖИРА НА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	34
Майка Н. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ.....	37
Ментух Н. Ф. ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	39

Ковалишин О. Р.

к. ю. н., доцент кафедри судочинства

ІНН Юридичного інституту ПНУ ім. В. Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

ПРИРОДА ПРАВОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Процес творення будь-якої галузі права відбувається завдяки внутрішнім чинникам, таким як соціально-економічний устрій, суспільна свідомість, рівень правової культури тощо. А також за рахунок впливів ззовні. Складно навести приклад держави, право якої розвивалось б абсолютно автономно, незалежно від правових систем інших держав. В кожній правовій системі постійно присутні певні зовнішні впливи. Останні в праві серед іншого проявляються у правових запозиченнях.

Більш ефективні правові теорії і рішення розповсюджуються по всьому світу з нульовими операційними витратами: в сучасному світі ефективні правові рішення зберігаються, в той час як неефективні зникають. Тобто, якщо операційні витрати дорівнюють нулю, тоді право розглядається як «вільно трансплантабельне» (здатне до вільного переміщення) і таке, що природно розвивається в напрямку найбільш ефективних норм».

Дискусія навколо правових трансплантатів розгорнулася в сер. 1970-х років між Отто Кан Фрейд та Аланом Ватсоном [1, с. 80], останній з яких був апологетом ідей правових запозичень (трансплантатів) та визначав правовий трансплантат як рушійну силу змін та розвитку систем права окремих держав.

Отто Кан Фрейд підкреслював необхідність врятування соціально-політичного змісту (конституційного та політичного правопорядку) в країні-донорі та державі-реципієнті, особливо в тих сферах, на які чиниться тиск з боку впливових груп в середині даної держави [2, с. 20].

На противагу останньому Алан Ватсон наполягав на можливості перенесення норми права, без здійснення аналізу її призначення та мети в державі-донорі. Слушність даної думки простежується в Україні, де відчутний вплив певних фінансово-промислових груп на більшість сфер народного господарства країни. Частиною є ситуації, коли при прийнятті певних законів за зразком відповідного акту в ЄС чи США вносяться суттєві зміни, внаслідок чого механізм, який працює в державі-донорі, не завжди ефективно функціонує в Україні.

П'єр Лєгран переконував на неможливості «правових трансплантатів», аргументуючи це тим, що правова норма перенесена з однієї юрисдикції в іншу є лише «формальною сукупністю слів, позбавлених свого первинного змісту» [3, с. 120].

Дещо іншу позицію висловив Гюнтер Тойнбер, зазначаючи, що правові норми та інститути, наче відзеркалення суспільства, є пов'язані з ним різноманітними зв'язками особливим чином. Тому просте перенесення

неможливе. Але перенесені норми виступають правовим подразниками, які спричиняють зміни у відповідних видах суспільних відносин [4, с. 17].

Противники ідей правових запозичень цитують Монтеск'є, який свого часу зазначив, що: «політичні та цивільні закони кожного народу повинні бути настільки пристосовані до людей, для яких вони створені, щоб це було б чистим співпадінням (un grand hazard), якщо б закони одного народу могли б задовольнити потреби іншого» [5].

Погоджуючись з думкою видатного вченого Середньовіччя, хотілося б відмітити, що економіко-правові, політичні та соціально-культурні реалії сьогодення дещо інші, ніж ті, які були декілька століть тому. В умовах сучасності з розвитком технологій телекомунікації та зближення моделей поведінки людей, моделей управління суспільством відмінності систем права різних держав поступово нівелюються. Будь-якій державі для того, щоб бути конкурентно спроможною на світовому та регіональному ринках, необхідно в тому числі адаптувати внутрішнє правове поле так, щоб воно якомога краще забезпечувало інтереси суб'єктів господарювання.

Процес правових запозичень яскраво проявляється, якщо поглянути на розвиток постсоціалістичних країн колишнього Радянського Союзу, більшість з яких творячи законодавство в сфері господарського та корпоративного права звертались до зразків іноземного законодавства, яке вже показало свою ефективність в межах держави походження такого зразкового закону.

Зокрема, Джеймс Гундерсон відзначав, що в часи швидких змін часто немає можливості створювати власне «органічне» законодавство, і немає сенсу вдумувати колесо [6, с. 347]. У. Матей вказує на необхідність змін законодавства в країнах, що розвиваються, та в колишніх соціалістичних країнах [7], оскільки саме в них немає довіри до закону. Таким чином, автор намагається виправдати запозичення і зробити висновок, що саме тому законодавці і вдаються до запозичення зарубіжного правового досвіду.

Таким чином, проблема правових запозичень зумовила широку дискусію серед вчених і потребує подальшого аналізу та дослідження. Видається, в державах з перехідною ринковою економікою правові запозичення, за умови їх вживаного застосування, можуть стати важливим засобом в забезпеченні ефективного правового регулювання господарських правовідносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Kahn-Freund, Otto, *On Uses and Misuses of Comparative Law*, 37 *Modern Law Review*, 1974, 1-27, and Watson, Alan, *Legal Transplants and Law Reform*, 92 *The Law Quarterly Review*, 1976, 79-84.
2. Kahn-Freund, Otto, *On Uses and Misuses of Comparative Law*, 37 *Modern Law Review*, 1974, 1-27.
3. Legrand, Pierre, *The Impossibility of Legal Transplants*, 4 *Maastricht J. Eur. & Comp. L.*, 1997, p. 111-124.
4. Huhrner, Gunther, *Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergences*, 61 (1) *Modern Law Review*, 1998, p. 11-32.

5. *Charles-Louis de Secondat Montesquieu, De l'esprit des lois (On the Spirit of the Law), book I, ch. 3, Des lois positives, 1748.*
6. *Maitte Thomas and James Gundersson, Legislative Reform in Transition Economies: Western Transplants – a Short-cut to Social Market Economy Status?, 43 ICJD, 1994, p. 347-378.*
7. *Maitte U. Efficiency in Legal Transplants: an Essay in Comparative Law and Economics / URL: <http://works.berrugg.com/maitte1/4>*

УДК 347.763

Дуксаєвич-Крутник І. С.

к. ю. н., доцент, докторант відділу проблем приватного права
Нажково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
Імені академіка Ф. Г. Бурчак

Національної академії правових наук України

ПРАВО ПАСАЖИРА НА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

З набранням чинності Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, законодавство України в сфері наднаціональних транспортних послуг стало на шлях максимального наближення до норм європейських стандартів. В контексті зазначеного видається доцільним проведення ґрунтовного науково-теоретичного аналізу правового регулювання механізму реалізації прав пасажирів, що може стати основою гармонізації національного законодавства з *acquis communautaire*.

Одним із прав пасажирів, які закріплені в кодифікованому акті цивільного законодавства, є право отримувати повну та своєчасну інформацію про час та місце відправлення транспортного засобу за вказаним у транспортному документі (квитку) маршрутом (п. 7 ч. 1 ст. 911 ЦК України) [1].

Порядком оформлення пасажирських перевезень на транспорті, затвердженим наказом Міністерства цього транспорту та зв'язку України від 23 квітня 2009 р. № 450, закріплено цій перелік візуальних інформацій, яка повинна розміщуватися у пунктах продажу маршрут-квитанції, зокрема: перелік та вартість послуг з оформлення перевезень пасажирів та їх багажу; розклад руху пасажирського транспорту, вартості проїзду пасажирів та перевезення їх багажу на маршрутах, на які здійснюється продаж маршрут-квитанції; витрати із правил надання послуг з перевезення пасажирів та їх багажу відповідними видами транспорту у частині прав та обов'язків сторін; обов'язкове страхування пасажирів від нещасних випадків на транспорті; перелік категорій громадян, які мають право на безоплатний та пільговий проїзд пасажирським транспортом та на позачергове (першочергове) придбання

проблемних (перевізних) документів та ін. Крім того, продавець зобов'язаний надати покупцям іншу інформацію, передбачену правилами надання послуг з перевезення пасажирів та їх багажу відповідними видами транспорту [2].

Механізм реалізації даного права чітко виписаний в нормативно-правових актах, які регулюють договірні відносини з надання транспортних послуг, в сфері автомобільного (ст. 41 Закону України «Про автомобільний транспорт», п. 5.5 Правил дорожнього руху. п.п. 8, 26, 27, 121 Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту), залізничного (Розділи 2 та 33 Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажкобагажу та пошти залізничним транспортом України) та повітряного транспорту (ч. 7 ст. 100 Повітряного кодексу України, Розділи VII, VIII, XIII, XIV, XVII, XXVIII Авіаційних правил України «Правила повітряного перевезення та обслуговування пасажирів і багажу»). При цьому право пасажирів на інформування про транспортні послуги в окремих випадках закріплюється не безпосередньо, а опосередковано через обов'язок контрагента надавати такі послуги. Наприклад, в сфері перевезення повітряним транспортом досліджуване право впливає із закріпленого в ч. 7 ст. 100 ЦК України кореспондуючого до нього обов'язку авіаперевізника під час організації повітряних перевезень вжити заходів для доведення до відома споживачів через інформаційно-рекламні засоби, у тому числі автоматизовані системи бронювання, інформації щодо повітряних ліній і розкладу польотів повітряних суден, тарифів на перевезення пасажирів, багажу, вантажу і пошти повітряним транспортом, а також про умови обслуговування пасажирів та оформки вантажу на землі перед польотом, після нього та на борту повітряного судна [3].

Очевидно, особливості механізму реалізації права пасажирів отримувати повну та своєчасну інформацію про час та місце відправлення транспортного засобу за вказаним у транспортному документі (квитку) маршрутом повинні бути нормативно визначеними і при здійсненні перевезення пасажирів річковим та морським транспортом.

В контексті досліджуваної проблематики цікавою є практика Європейський суд з прав людини. Так, у резолютивній частині рішення «Weirball Maaagement GmbH v ÖBB-Infrastruktur AG» в справі С-136/11 від 22 листопада 2012 р. наголошується на особливостях механізму реалізації права пасажирів на інформацію при перевезенні залізничним транспортом. Зокрема, інформація про основні транспортні послуги, крім звичайного часу відправлення, повинна також включати відомості про час затримки або евакуування поїздів, на які можна зробити пересадку, незалежно від того, яке юридичне підприємство надає ці послуги» [4].

Дане рішення прийнято з приводу тлумачення ст. 8 Регламенту (ЄС) 1371/2007 Європейського Парламенту і Ради про права і обов'язки пасажирів залізничного транспорту від 23 жовтня 2007 р. [5], положення якого згідно з Додатком ХХХІІ до Угоди про асоціацію України повинні бути впроваджені в національне законодавство протягом 8 років з дати набрання нею чинності [6]. Відповідно до ст. 8 зазначеного Регламенту право пасажирів залізничного транспорту на інформацію про перевезення включає: інформацію, що надається